

Asia: VN/15985/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi yhdenvertaisuuslain muuttamisesta (varhaiskasvatuksen edistämisvelvollisuus)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto oikeusministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi yhdenvertaisuuslain muuttamisesta.

Suomalaisena valtakunnallisena transnaisten ja transfeminiinien sekä kaikkien transihmisten ja sateenkaarivähemmistöjen yhtäläisiä oikeuksia ajavana järjestönä Transfeminiinit ry toimittaa oikeusministeriölle oheisen lausunnon koskien luonnosta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi yhdenvertaisuuslain muuttamisesta. Transfeminiinit kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa siitäkin huolimatta, että Transfeminiinit ry ei kuulu hallituksen esityksen alkuperäiseen jakeluun.

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi yhdenvertaisuuslakia varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuuden edistämisvelvoitteen osalta. Laista ehdotetaan kumottavaksi säännökset toimipaikkakohtaisten yhdenvertaisuussuunnitelmien laatimisvelvoitteista. Muutoksen myötä yhdenvertaisuuslaki ei enää velvoittaisi varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja palveluntuottajia laatimaan toimipaikkakohtaisia varhaiskasvatuksen toiminnallisia yhdenvertaisuussuunnitelmia. Jatkossa yhdenvertaisuuslaki sisältäisi ainoastaan yleisen velvollisuuden yhdenvertaisuuden edistämiseen. Tätä ei voida pitää riittävänä, vaan aito yhdenvertaisuuden edistäminen edellyttää konkreettista yhdenvertaisuustyötä ja toimipaikkakohtainen suunnitelma yhdenvertaisuuden edistämiseksi on toimiva konkreettinen keino edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuutta.

Yhdenvertaisuuden toteutuminen mahdollisimman laajasti yhteiskunnan eri osa-alueilla on edellytys ihmisoikeuksien ja kaikille paremman yhteiskunnan toteutumiseksi. Transfeminiinit ry:n mielestä on ehdottoman tärkeää, että yhdenvertaisuutta edistetään ikätasoisesti varhaiskasvatuksesta lähtien. Yhdenvertaisuussuunnittelu on merkittävin konkreettinen keino yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Kyseessä ei ole pelkkä ”hallinnollinen taakka” kuten hallituksen esityksessä mainitaan, vaan erittäin

konkreettinen yhdenvertaisuutta edistävä asia. Transfeminiinit ry pitää erittäin valitettavana, että hallitus esittää tämän konkreettisen yhdenvertaisuutta konkreettisesti edistävän toimen poistamista laista.

Transfeminiinit ry on erittäin huolissaan siitä, että esitetty lainmuutos heikentää yhdenvertaisuuden toteutumista varhaiskasvatuksessa. Kutsumalla tavoitteellista yhdenvertaisuuden edistämistä ”hallinnolliseksi taakaksi” hallitus samalla lähettää viestin, ettei se pidä yhdenvertaisuuden edistämistä tärkeänä. Esitys on ristiriidassa hallituksen omassa tiedonannossaan ilmoittamien sitoumusten ja rasminvastaisen toimintaohjelman luonnoksessa asetettujen tavoitteiden kanssa, mikä heikentää hallituksen uskottavuutta suvaitsevaisuuden ja yhdenvertaisuuden edistäjänä. Transfeminiinit ry katsoo, ettei kyseessä ole pelkkä säästösyistä tehtävä esitys, vaan tarkoituksellinen yhdenvertaisuuden toteutumista heikentävä poliittinen päätös.

Transfeminiinit ry haluaa korostaa, että yhdenvertaisuussuunnittelun poisto varhaiskasvatuksesta heikentää erityisesti heikoimmassa asemassa olevien lasten ja perheiden oikeuksien toteutumista. Mikäli toimipaikkakohtaisia yhdenvertaisuussuunnitelmia ei tehdä, ei toimipaikkakohtaisia epäkohtia myöskään voida aktiivisesti poistaa. Vapaaehtoisuus tulee väistämättä eriarvoistamaan lapsia eri toimipaikoissa. Yhdenvertaisuussuunnittelun heikentäminen vaarantaisi erityisesti heikommassa asemassa olevien lasten, kuten sateenkaariperheiden lasten yhdenvertaisuuden toteutumisen.

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan kaikissa toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Hallituksen esityksessä ei ole esitetty mitään lapsen etua edistävää tavoitetta. Päinvastoin arvioinnissa todetaan, että ”on riskinä, että yhdenvertaisuuden edistäminen jää aiempaa yleisemmälle tasolle, eikä siinä huomioida eri toimipaikkojen erityispiirteitä, jotka voivat vaikuttaa yhdenvertaisuuden toteutumiseen. Mikäli yhdenvertaisuuden edistämistyö jäisi muutoksen myötä liian yleiselle tasolle siten, ettei se aidosti tukisi yhdenvertaisuuden edistämistä ja syrjinnän torjumista, olisi tällä kielteisiä vaikutuksia erityisesti syrjinnän vaarassa oleviin lapsiin ja heidän perheisiinsä.”

Toteutuessaan päätös poistaa velvoite yhdenvertaisuussuunnitteluun vaikuttaisi heikentävästi erityisesti sateenkaari-ihmisten ja sateenkaariperheiden yhdenvertaisuuteen. Sateenkaariperheet ja erityisesti transperheet ovat vaarassa joutua syrjinnän kohteeksi ja yhdenvertaisuusvelvoitteen poisto vaikuttaisi erityisesti sateenkaariperheisiin ja transperheisiin.

Hallituksen esitysluonnos on myös ristiriidassa perustuslain 22 §:n mukaisen julkisen vallan ihmisoikeuksien edistämisvelvoitteen kanssa. Nyt lausuntokierrokselle annettu lakiesitys heikentäisi merkittävästi niitä mahdollisuuksia, joita varhaiskasvatuksen järjestäjillä on edistää yhdenvertaisuutta varhaiskasvatuksessa.

Yllä esitetyin perustein Transfeminiinit ry vastustaa hallituksen esitystä eikä hyväksy esityksen tavoitteita ja toivoo, että oikeusministeriö luopuu yhdenvertaisuutta heikentävän lakiesityksen edistämisestä.

Levoniemi Maarit

Transfeminiinit ry - Toiminnanjohtaja Tanja von Knorring, Oikeudellinen
asiantuntija Maarit Levoniemi